

"En el fons, m'agrada més llegir que escriure"

Pere Gimferrer (Barcelona, 1945), escriptor i membre de la Real Academia Española. La seua obra de creació (poesia i narrativa) i crítica (assaig cinematogràfic, literari i artístic) ocupa un lloc destacat en la història literària catalana i espanyola. Ara acaba de publicar en l'editorial 3i4 el llibre *Valències*, una sèrie de textos d'origen divers i motiu dispers escrits o pronunciats al llarg de les últimes dues dècades.

Josep Maria Castellet va escriure a Els escenaris de la memòria que Juan Benet va estar a punt d'entrar a la seua casa i que Jaime Salinas presumia d'haver-hi entrat. És un recinte prohibit?

—Juan Benet hi va entrar i tot. I Salinas. I no són els únics. Hi ha entrat gent. Ara em resulta més pràctic rebre les visites aquí a Seix-Barral, fora de l'horari laboral. Visites fa anys que no n'entra cap a casa, i no exagero, però a vegades hi han entrat persones. Inclús periodistes i tot.

—Inclús periodistes?

—I la televisió. M'han arribat a fer entrevistes televisives a casa. Abans que el vídeo simplifiqués el sistema dels equips de rodatge.

—Li fa por que profanen el seu espai?

—No és una cosa tan de tòtem i tabú. És una qüestió de naturalesa pràctica. És més còmode i senzill que vinguin aquí que no pas a casa.

Senyoreta, això m'està enlluernant! —recrimina a Carme Puértolas, la reportera gràfica, que ha orientat el flexo sobre la seua cara per a traure més partit a les fotografies.

—Li molesta generalment la llum?

—En aquest cas em fa sensació de tercer grau. Com els de les pel·lícules del *terror rojo*.

—Castellet explicava que la llum tampoc entrava a casa seua.

—Això és un altre tema. La llum a casa no hi entra gaire, certament, per una sèrie de motius. Visc a una casa de l'Eixample que té balcons d'aquells amb persianes que s'han d'obrir i tancar des de fora, i quan em llevo massa tard no val la pena fer una operació tan costosa perquè de seguida es torna a fer fosc. I això, per una altra banda, va lligat a la posició de la televisió, que la tenim en un lloc que dona al balcó i llavors obrir és molt complicat, oi?

—No és per prevenció.

—Fotofòbia? No.

—Té un piano al dormitori?

—Això havia estat cert en una època. Ara és al *living*. La meua dona és pianista, no és que jo toqui el piano. Hi havia un motiu per tenir-lo al dormitori: la distribució dels mobles. I per una circumstància, que potser és certa, però que n'hem prescindit, que és que convé tenir-lo en una habitació que no sigui massa caldejada.

—Què és *Valències*, Gimferrer?

—Hi va haver un nucli inicial. Primer que tot, Jordi Castellanos volia fer una mena de re-

copilació enciclopèdica de totes les coses de caràcter assagístic o crític que jo havia escrit i publicat. Ell volia fer una sèrie de dos o tres volums per a la col·lecció que dirigeix a Curial, traduint del castellà i centrant-se sobretot en les ressenyes de literatura. El projecte encara existeix. Però mentrestant, l'editor Eliseu Climent em va parlar de fer un llibre a València, i paral·lelament una tercera persona, Joaquim Noguero, anava recollint aquests materials. I vaig pensar que la gràcia era publicar un llibre que fos tot escrit en català i no de traduccions del castellà. Llavors vaig arrencar d'un nucli, que eren les coses publicades en català, i el vaig anar eixamplant progressivament. I després vaig tenir la idea d'agafar les gravacions magnetofòniques de conferències i rescatar-ne els textos. I amb això he fet un llibre que comprèn, no ni de bon tros, la meua obra esparsa en català, però sí una bona part. I la gràcia d'aquest llibre és que té crítica literària, cinematogràfica i pictòrica.

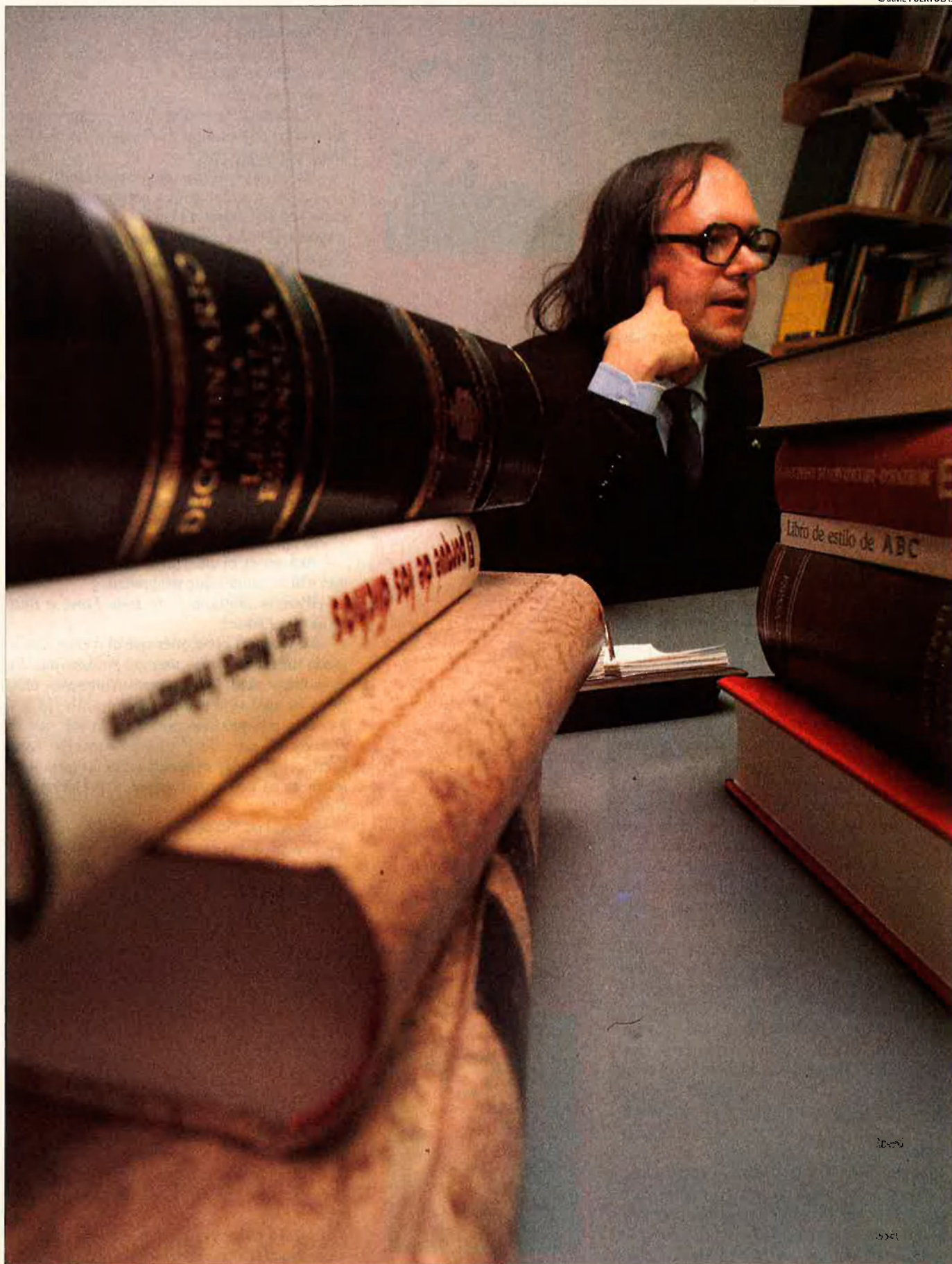
Hi ha un aspecte que fa que aquest llibre sigui únic: la meua expressió oral i l'expressió escrita. La diferència és molt grossa. La meua expressió oral és molt planera, i en canvi, l'escripta arriba a ser molt sofisticada i en un català molt barroc.

—Es considera un escriptor barroc?

—En part. Però no ho deia com a escola literària, sinó des del punt de vista més vulgar: quant a tria de lèxic i construccions sintàctiques. La tendència meua quan escric és aquesta. Sobretot, en la prosa. A l'hora de fer vers tinc molt en compte una cosa que va dir Ezra Pound: "No hauries de gosar mai a posar en un poema una cosa que no et veiessis amb cor de dir-la en una conversa." Que no és el mateix que dir que escric en vers com si estigués en una conversa. En canvi, en la prosa és un altre tema. El màxim, en aquest sentit és el *Fortuny*, on no hi ha gairebé res que sigui col·loquial. En general, la prosa tolera més que la poesia, exceptuant els casos —i en català no n'hi ha com no sigui una part de l'obra de Foix—.

—Li queda molta poesia per fer?

—N'estic fent, encara, però ho ignoro. De tota manera, la poesia, encara que potser és l'aspecte pel qual sóc més conegut, és una part molt petita comparada amb el nombre de pàgines que jo he escrit al llarg de la meua vida. He

escrit més prosa que poesia. Una altra cosa és que una part d'aquesta prosa és poètica.

—*Té facilitat per a escriure o li costa?*

—Un cop m'hi poso no em costa gens. El que costa és agafar la decisió de posar-t'hi.

—*Se sent un autor precoç?*

—Ho vaig ser. No és cap mèrit. És una circumstància, com tenir el cabell de color negre.

—*Això li va marcar la vida d'alguna manera, en un sentit o en un altre?*

—La meua vida ha estat la que ha estat. No en sé imaginar una altra. Suposo que sí, que aquesta precocitat literària deu haver precipitat les coses.

—*No és normal guanyar el Premio Nacional de Literatura als 21 anys.*

—Bé, el premi el vaig tornar a guanyar després, quan en tenia quaranta-no-sé-quants.

—*Ni és habitual ser designat membre de la Real Academia als 40.*

—D'això sí que hi ha precedents. Inclús de més joves: Menéndez Pelayo i Bonilla Sanmartín, que en tenien no 40 sinó 30. Del Premio Nacional de Literatura, no n'hi ha cap de més jove. N'hi ha alguns que s'hi acosten.

—*Es bo ser reconegut tan prompte?*

—El que passa és que vostè potser sobrevalorà la importància de la poesia en la societat hispànica d'aquella època.

—*Calcule que com ara.*

—Era molt poc. Vaig obtenir aquest premi el 1966, en una convocatòria curiosa. Amb mi, van obtenir premis Azorín i Foix, entre altres. La literatura tenia tan poca importància social, que fora dels cercles literaris ningú no se'n va assabentar. Jo era estudiant i estic convençut que la majoria dels meus professors i els meus condeixebles no se'n van assabentar.

—*Gimferrer, ha dit Azorín.*

—M'agrada moltíssim. No el vaig arribar a conèixer personalment i em va saber molt greu, perquè va morir al cap d'un mes de la concessió del premi. Jo hauria pogut, amb l'excusa que ell era el més vell i jo el més jove, haver-lo conegut. Sempre m'ha agradat molt. Azorín té un llibre que es diu *València*, no *Valències*. He escrit molt sobre Azorín, i quan ho reculli en un volum, incorporaré algunes coses sobre ell. Sobretot, un pròleg extens que vaig publicar a "Clásicos Planeta", i un article que vaig fer a la meua adolescència. Azorín, tècnicament, és una mena de precursor del *noveau roman*. I de tècniques que fins i tot estan al *Fortuny* meu. Hi ha una part del *Fortuny* que deriva, encara que ningú no ho ha notat, del *Don Juan* i del *Dona Inés*. Sobretot del *Dona Inés*, que és un llibre admirable.

I en canvi, de Gabriel Miró, que ha tingut menys influència en mi, m'he estudiat molt més les seves relacions amb Catalunya. Un dels nombrosos projectes que tinc és fer una novel·la tipus *Fortuny* sobre els anys

“Josep Pla era el millor prosista o artífex de la prosa en català, deixant de banda el cas especial de Foix, que era un gran prosista però d'una altra manera. Pla era el número u. Encara que en prosa narrativa el número u era Mercè Rodoreda. Però en Pla és una altra cosa: és purament prosa.”

que va passar Gabriel Miró a Barcelona.

—*Interessant.*

—Sí, però projectes d'aquests en tinc molts i no vol dir que els faci.

—*Se li enquisten?*

—A l'hora de la veritat, l'únic projecte narratiu que he arribat a fer és *Fortuny*. La resta, és sempre assaig o poesia.

—*No ho materialitza per falta de temps?*

—La pura veritat és que per mandra. Sóc incapaç de fer narrativa a no ser que tingui un impuls molt fort. I això només em va passar en el cas del *Fortuny*. Però pot tornar a passar algun dia. Amb el cas del projecte Miró i d'altres similars, el que he fet és recollir materials i pensar quina classe de llibre faria, però no m'hi poso mai.

—*A Itinerari d'un escriptor, un dels capítols de Valències, vostè confessa que el primer intent d'escriure que va tenir va ser després de veure un western.*

—Això és exacte. Tenia probablement entre 7 i 8 anys, i va ser en un poble, Vallfogona de Riucorb, que tenia balneari. Vaig veure un western del qual no recordo res, però vaig tenir la curiosa idea de fer-ne una novel·lització.

—*Li agrada el gènere?*

—Ara no es el meu gènere preferit, encara que n'hi ha alguns que m'agraden.

—*Western anglosaxó, de John Ford, o llatí, de Sergio Leone?*

—De Sergio Leone, més que el western, m'agrada més aviat *Erase una vez en América*. En el moment actual el western m'interessa molt poc. Si m'hagués de quedar amb un sol western, em quedaria amb un d'insòlit que és *Johnny Guitar*, de Nicholas Ray. De John Ford, els que més m'agraden són *La pasión de los fuertes* i *El hombre que mató a Liberty Valance*.

—*No ha vist Sin perdón?*

—No, però deu estar bé, perquè he vist altres coses de Clint Eastwood i és un cine competent. La veuré algun dia.

—*No va al cine?*

—A Espanya, no. És incompatible el cine que s'exhibeix en aquest territori. Si tingués molt d'humor i no m'importessin gaire les incomoditats ocasionals, sí que voldria veure algunes coses de la filmoteca, o d'alguns cinemes concrets. Un país normal, en sentit cinematogràfic, és un país en què, com passa a París a Londres o a Nova York, si vols veure un clàssic del cinema no has d'anar a una sala insòlita ni a una filmoteca, sinó a un cine normal, cèntric, amb horaris normals. Però això no passa aquí, i per a patir i veure-ho com aquell que corre una gran aventura, només aquell dia i només a aquella hora, m'estimo més veure-ho en vídeo a casa.

Ara: això és un gran fracàs cultural d'una sèrie de generacions cinèfiles, que han tingut èxit

als Estats Units, a França i a Anglaterra i no l'han tingut a Barcelona ni enlloc d'aquesta península. Però no és únicament un fracàs respecte a les sales d'exhibició, sinó fins i tot per a la població cinematogràfica de televisió, perquè qualsevol pel·lícula d'un cert interès la passen a les tres de la matinada. No falla.

—*És cert que vostè, Terenci Moix i José Luis Guarnier formaven part d'una trama de tràfic de vídeos?*

—És més complicat que això. Guarnier va ser per nosaltres l'introduïdor en coses cinematogràfiques, però tràfic de vídeos pròpiament no s'ha produït entre Guarnier, Terenci i jo. S'ha produït, d'una banda, entre Terenci i jo, sí, però Guarnier i jo no gaire; Terenci i Guarnier tampoc no gaire, però Terenci, Guarnier i jo, cadascun pel seu costat, amb Cabrera Infante, sí.

—*Amb quina classe de cintes trafiquen?*

—Les que són impossibles de trobar en vídeo a Espanya i no passen mai pels circuits habituals com TVE. Cabrera Infante aconsegueix gravar-ne a Londres, n'envia a Terenci i n'enviava a Guarnier, i ells me'n feien duplicat.

—*Com ha viscut la desaparició de Guarnier?*

—M'ha afectat molt. De les morts recents, n'hi ha hagut tres que m'han afectat fortament: Néstor Almendros, Jaime Gil de Biedma i Guarnier. Jo tenia molt de tracte amb els tres, però Guarnier era el que més anys coneixia, i això pesa moltíssim. És com si s'hagués mort la meua joventut completament.

—*Joaquim Molas li va dir en certa ocasió que Josep Pla era el nostre gran escriptor del segle XVIII. Ho comparteix?*

—D'això, en parlo en un racó de les *Valències*. Bé, en realitat, el Baró de Maldà hauria hagut de ser Josep Pla. L'ideal, en una història literària, hauria estat que el Baró de Maldà fos tan bon escriptor com Josep Pla. Eren tots dos igualment obseditos pels detalls de la vida quotidiana, però Pla tenia un talent literari superior. I més consciència lingüística. Pla, en els moments en què estava en activitat, era el millor prosista o artífex de la prosa catalana, deixant de banda el cas especial de Foix, que era un gran prosista però d'una altra manera. En la prosa-prosa, Pla era el número u. Encara que en prosa narrativa el número u era Mercè Rodoreda. Però en Pla és una altra cosa: és purament prosa.

—*Vostè el va conèixer, Pla?*

—L'he vist una sola vegada a la meua vida. I

—**Gimferrer, per què ha titulat el llibre 'Valències'?**

—**Era un cas de justícia. Si hi ha un llibre que es diu 'Barcelones' i un altre que es diu 'Venècies', era una injustícia que no n'hi hagués cap que es digués 'Valències'. Després, hi ha un aspecte curiós: jo tinc una branca familiar valenciana, de Ribesalbes. I també perquè, sense proposar-m'ho, m'he vist en dues vegades de la meua vida embolicat en la curiosa polèmica del català i el valencià. Com a acadèmic i quan vaig publicar l'any 78 l'edició d'Ausiàs Marc d'Alfaguara. I per una altra banda, el topònim de la ciutat significa 'fortalesa', que també vol dir 'valor'. I la part més graciosa és que també significa poder de combinació d'un element en química. I això va molt bé perquè el llibre són respostes a estímuls externs, que tenen a veure amb el poder combinatori.**

va ser absolutament impressionant. Era a l'hotel Ritz, i estava bastant vell. Ell havia parlat de mi alguna vegada en algun article, inclús havia fet alguna referència polèmica perquè discrepava de la meua valoració de Tàpies. Això està publicat a *Notes per a Sílvia*. Ell i jo havíem tingut contacte a través d'en Josep Vergés, però cara a cara només ens vam veure aquell dia al Ritz. Ell duïa la boina i tot. Vergés me'l va presentar i ell s'aixeca, m'assenyala amb el dit i amb una veu ja molt feble em diu: "Vostè escriu un dietari". I em va fer una impressió extraordinària.

—*En alguna ocasió ha dit que faria memòries. En farà?*

—Jo tindria l'obligació cívica de fer unes memòries. Tinc molt material per fer-les. Ara, he de lluitar contra la meua immensa mandra, perquè en el fons m'agrada més llegir que escriure.

—*Gimferrer, sempre ha estat monàrquic o s'hi ha sentit atret recentment?*

—Fa bastants anys que ho sóc. Vaig ser una de les primeres persones, al 77 o al 78, a ser invitades per Sa Altesa a una recepció onomàstica del rei. En aquell moment els escriptors que hi anaven eren relativament pocs, la majoria hi han anat després del 23-F.

—*És monàrquic o joancarlista?*

—Joancarlista, també, però més monàrquic. La idea se'm va formar aproximadament cap a l'època en què vaig escriure el *Dietari*. Vaig passar una gran època de la meua vida sense idees polítiques en cap sentit. Després les idees van ser fluctuants, i sobre els 30 anys, quan començava la transició, vaig arribar a decidir-me per la monarquia.

—*Què el fascina de la monarquia, el règim en si o la seua coreografia?*

—Hi ha una cosa molt simple, i a més l'ha explicada Albert Manent a *EL TEMPS*. Hi ha la figura del cap d'estat i la del cap del govern. Són diferenciades. Tant Suárez com González, que són els que han estat elegits —Calvo Sotelo, no—, han despertat graus diferents, creixents, decreixents, variables, d'antipatia i adhesió, i si haguessin ostentat també la figura de cap d'estat, em semblaria molt perillosa tant la simpatia com l'antipatia. Això no s'ha produït en la figura del rei, i no es produirà sempre que no cometi errors. Si el rei concités tanta simpatia i tanta antipatia, segons els sectors, com el cap del govern, costa d'imaginar que la convivència pogués continuar gaire temps.

Miquel Alberola